

Sisällys

Suomenkielisen käännöksen alkulause	11
Esipuhe	13
Johdanto	19
Kuinka kirjaa käytetään?	25

OSA I

Sensorisen integraation eli aistitiedon käsittelyn häiriön tunnistaminen

1 ONKO LAPSELLASI AISTITIEDON KÄSITTELYN HÄIRIÖ? 29

Kolme erilaista lasta kotona ja koulussa	30
Aistitiedon käsittelyn häiriö: lyhyt määritelmä	33
Tavanomaiset aistitiedon käsittelyn häiriön oireet	35
<i>Aistitiedon käsittelyn ongelmia</i>	36
<i>Toiminnan ja käyttäytymisen hallinnan ongelmia</i>	39
Mitä aistitiedon käsittelyn häiriö on ja mitä se ei ole: samantyyppisiä oireita	41
<i>Miten kolme yleistä ongelmaa voivat olla päällekkäisiä</i>	43
Aistitiedon käsittelyn häiriöön liittyviä vaikeuksia	43
<i>ADD (tarkkaavaisuushäiriö) tai ADHD (tarkkaavaisuuden ja ylivilkkauksen häiriö)</i>	43
<i>Oppimisvaikeudet</i>	44
<i>Auditiivis-kielelliset vaikeudet</i>	45
<i>Puhe- ja artikulaatiovaikeudet</i>	45
<i>Näönkäytön vaikeudet</i>	45
<i>Syömisongelmat</i>	46
<i>Ruoansulatus- ja pidätysongelmat</i>	46
<i>Unensäätelyn häiriöt</i>	46
<i>Allergiat</i>	47
Aistitiedon käsittelyn häiriön mahdollisia syitä	47

Kenellä on aistitiedon käsittelyn häiriö?	48
Eikö meillä kaikilla ole aistitiedon käsittelyn ongelmia?	49
Kaksi esimerkkiä sensomotorista kehitystä koskevista kyselylomakkeista	50
<i>Sensomotorista kehitystä koskeva kyselylomake</i> <i>leikki-ikäisten (3–5-vuotiaiden) lasten vanhemmille</i>	51
<i>Sensomotorista kehitystä koskeva kyselylomake esikouluikäisten</i> <i>ja alaluokkalaisten (5–8-vuotiaiden) lasten opettajille</i>	53
Apua on saatavilla.	58

2 AISTITIEDON KÄSITTELYN YMMÄRTÄMINEN – JA MITÄ VOI MENNÄ VIKAAN. 63

Aistit.	63
<i>Kaukoistit.</i>	64
<i>Lähiaistit.</i>	65
Mitä on aistitiedon käsittely?	66
Aistitiedon käsittelyn normaali kehitys vauvaiästä kouluikään	71
<i>Aistitiedon käsittelyn neljä tasoa.</i>	71
Kun aistitiedon käsittely on puutteellista	77
<i>”Oikosulku virtapiirissä”</i>	78
Viisi tärkeää varoitusta	82
Aistitiedon käsittelyn ja sen häiriön vertailua	83

3 ONKO LAPSELLA ONGELMIA TAKTIILISESSA AISTIJÄRJESTELMÄSSÄ? 85

Kolme lasta istuu piirissä päiväkodissa	85
Sujuvasti toimiva tuntoaisti.	87
1. <i>Suojaava/puolustava järjestelmä: ”Hui, oho!”</i>	88
2. <i>Erotteleva järjestelmä: ”Ahaa!”</i>	89
Aistitiedon käsittelyn vaikeudet tuntoaistijärjestelmässä	90
1. <i>Puolustautuva eli yliherkkä reagointi</i> <i>tuntoaistimuksiin: ”Ei, ei!”</i>	91
2. <i>Heikko reagointi tuntoaistimuksiin: ”Hohhojaja.”</i>	93
3. <i>Heikko tuntoaistimusten erottelukyky: ”Häh?”</i>	94

Miten tuntoaisti vaikuttaa arkielämän taitoihin.	95
<i>Tuntohahmotus</i>	96
<i>Kehonhahmotus</i>	97
<i>Motorinen ohjailu</i>	98
<i>Karkeamotoriikan hallinta</i>	99
<i>Hienomotoriikan hallinta</i>	100
<i>Visuaalinen hahmotus</i>	101
<i>Kouluoppiminen</i>	102
<i>Turvallisuudentunne</i>	103
<i>Sosiaaliset taidot</i>	105
Tuntoaistitiedon käsittelyn vaikeuden yleisiä piirteitä	107

4 ONKO LAPSELLA ONGELMIA

VESTIBULAARISESSA AISTIJÄRJESTELMÄSSÄ? 115

Kaksi esikoululaista huvipuistossa	115
--	-----

Sujuvasti toimiva tasapaino- ja liikeaisti	118
--	-----

<i>Kaksi osaa: puolustava ("Hui, oho!") ja erotteleva ("Ahaa!") aistijärjestelmä</i>	119
--	-----

Aistitiedon käsittelyn vaikeudet

tasapaino- ja liikeaistijärjestelmässä.	120
---	-----

1. <i>Yliherkkä reagointi liikeaistimuksiin: "Ei, ei!"</i>	122
--	-----

2. <i>Heikko reagointi liikeaistimuksiin: "Lisää!"</i>	125
--	-----

Miten tasapaino- ja liikeaisti vaikuttaa arkielämän taitoihin?	127
--	-----

<i>Liikkeen hallinta ja tasapaino</i>	127
---	-----

<i>Lihäsjänteys</i>	128
-------------------------------	-----

<i>Bilateraalinen koordinaatio (kehon eri puolien välinen yhteistyö)</i> . . .	129
--	-----

<i>Auditivis-kielellisen aistitiedon käsittely</i>	131
--	-----

<i>Visuospatiaalisen aistitiedon käsittely</i>	133
--	-----

<i>Motorinen ohjailu</i>	136
------------------------------------	-----

<i>Turvallisuudentunne</i>	137
--------------------------------------	-----

Tasapaino- ja liikeaistitiedon käsittelyn

häiriön yleisiä piirteitä.	138
------------------------------------	-----

5 ONKO LAPSELLA ONGELMIA

PROPRIOSEPTIIIVISESSÄ AISTIJÄRJESTELMÄSSÄ?..... 145

Eräs yhdeksänvuotias uima-altaalla.....	145
Sujuvasti toimiva lihas- ja nivelaisti.....	147
Aistitiedon käsittelyn vaikeudet lihas- ja nivelaistijärjestelmässä.....	148
Miten lihas- ja nivelaisti vaikuttaa arkielämän taitoihin.....	149
<i>Kehonhahmotus</i>	150
<i>Motorinen hallinta ja motorinen ohjailu</i>	150
<i>Liikkeiden laajuuden ja voimankäytön säätely</i>	151
<i>Asennon hallinta</i>	152
<i>Turvallisuudentunne</i>	153
Lihaskäytön ja nivelaistitiedon käsittelyn vaikeuden yleisiä piirteitä ...	153

OSA II

Miten selviytyä sensorisen integraation eli aistitiedon käsittelyn häiriön kanssa

6 ARVIOINTI JA TERAPIA..... 159

Vanhemmat etsivät vastauksia.....	159
Asiantuntijan avun tarpeen tunnistaminen.....	161
<i>Seitsemän syytä, jotka estävät häiriön tunnistamisen</i>	161
<i>Kolme hyvää syytä hakea apua</i>	163
Lapsen käyttäytymisen havainnointi ja kirjaaminen.....	164
<i>Tommin turhautumiset (tuntoaistimusten häiriö)</i>	165
<i>Tommin hyvät hetket</i>	167
<i>Virpin vimmanpuuskat (tasapaino- ja liikeaistihäiriö)</i>	170
<i>Virpin voitonhetket</i>	172
<i>Petterin pulmanpaikat (lihas- ja nivelaistimusten häiriö)</i>	174
<i>Petterin positiiviset hetket</i>	176
Ongelman määrittäminen.....	181
<i>Kolme vaihtoehtoa</i>	181
<i>Kenen puoleen voi kääntyä, jos tarvitset tukea?</i>	181
<i>Kuka maksaa arvioinnin ja terapian?</i>	184

Erilaiset terapiat, erilaiset lähestymistavat	186
<i>Toimintaterapia</i>	186
<i>Muita terapiamuotoja</i>	188
Terapeutin ja lapsen kohtaaminen	190
Muistiinpanojen tekeminen	191
7 LAPSI KOTONA	193
Vanhempien silmät aukeavat	193
Sopivien aistikokemusten ohjelma	194
Sensorisen integraation kehittymisen tukeminen kotona	197
<i>Leikkejä tuntoaisti-integraation kehittämiseen</i>	197
<i>Leikkejä tasapaino- ja liikeaisti-integraation kehittämiseen</i>	200
<i>Leikkejä lihas- ja nivelaisti-integraation kehittämiseen</i>	203
<i>Lisää leikkejä sensomotoristen taitojen kehittämiseen</i>	205
<i>Ehdotuksia omatoimisuuden kehittämiseksi</i>	212
8 LAPSI KOULUSSA	217
Yhteydenpidon merkitys	217
Kunpa koulu olisi enemmän kodin kaltainen.	218
Kenelle kertoa?	220
Lapselle hyvin sopiva koulu	222
Lapsen koulunkäynnin tukeminen	223
<i>Ryhmässä toimimisen strategioita</i>	224
9 MITEN TULLA TOIMEEN LAPSEN TUNTEIDEN KANSSA?	235
Tavallisen kauhea aamu	235
Asiantuntijoiden neuvoja	237
<i>Kiinnitä lapseen huomiota</i>	237
<i>Ennakoi reaktioita</i>	238
<i>Eläydy</i>	238
<i>Jäsennä aikatauluja ja ympäristöä</i>	239
<i>Pidä odotuksesi todenmukaisina</i>	240

<i>Aseta rajoja</i>	240
<i>Ratkaise ongelma</i>	241
<i>Aja lapsesi asiaa</i>	242
Mitä pitää tehdä ja mitä ei saa tehdä	243
<i>Tee näin</i>	243
<i>Älä tee näin</i>	247

10 LAPSESI NÄKEMINEN UUDESSA VALOSSA 249

Vanhempien oivallus	249
Oivaltaminen.....	250
Erään äidin rohkaisevat sanat.....	256
Liite: Aistimustenkäsittelykone	259
<i>Sopusointuinen hermosto</i>	259
<i>Keskushermoston kolme osaa</i>	260
<i>Yhteenveto aistimustenkäsittelykoneesta</i>	272
Sanasto.....	273
Tiedonlähteitä ja osoitteita.....	287
Suosittelavaa luettavaa.....	289
Valikoituja lähteitä	294
Kiitokset.....	296
Kirjoittaja	298
Poistettut alkuperäistekstit.....	299